

2. Кігель В. Р. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці: Моногр. — К.: ЦУЛ, 2003. — 202 с.
3. Моделі та методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: Навч. посібн. / За ред. Ф. Ф. Бутинця. — Житомир: Рута, 2004. — 352 с.
4. Олексів І. Б. Метод прийняття управлінських рішень на засадах компромісного розв'язання // Актуальні проблеми економіки. — 2004. — № 12. — С. 142-149.
5. Трояновский В. М. Разработка управленческих решений. — М.: РДП, 2003. — С. 7.

Резюме

В условиях нестабильности рынка в Украине, резких колебаний валютных курсов, высоких темпов инфляции, налогового давления, нестабильности экономики, особо сложным остается процесс принятия управленческих решений с одновременным ограничением финансовых ресурсов и времени, необходимых для принятия решений. Исходя из этого, актуальным направлением исследования является обеспечить такой алгоритм принятия управленческого решения, который, несмотря на все препятствия, позволит выбрать из всей совокупности альтернатив наиболее оптимальное инвестиционное решение.

Рецензент доктор эконом. наук, профессор С. А. Матвеев

УДК: 330.322.5:330.342.146:633.1

Б. В. Погрішук

ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ЗЕРНОВОГО РИНКУ

Інвестування є найбільш вагомим чинником економічного зростання, адже формування та конкурентоспроможність аграрного виробництва неможливе без його інвестиційного забезпечення.

Дослідженнями питань інвестування та інвестиційної діяльності в агропромисловому комплексі присвячені роботи багатьох вітчизняних вчених, чільне місце серед них займають І. Й. Дорош, П. І. Гайдуцький, Г. М. Підлісецький, М. Я. Дем'яненко, О. Ю. Єрмаков, І. І. Червен, С. О. Гуткевич, М. І. Кісіль, О. В. Мертенс та ін. Втім, незважаючи на вагомі розробки в даній сфері питання залучення інвестицій до зернопродуктово-

го підкомплексу та вплив активізації інвестування на розвиток зернового ринку потребують подальших досліджень.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування і розробка положень щодо активізації інвестиційної діяльності в зернопродуктовому підкомплексі. Відповідно до поставленої мети слід розв'язати наступні завдання: провести оцінку сучасного розвитку та інвестиційного забезпечення зернового ринку; визначити джерела та можливості залучення інвестицій; розробити напрями активізації інвестиційної діяльності на зерновому ринку.

Зернове господарство є основою створення продовольчого і фуражного фондів країни. Біля 40 % агропромислового виробництва безпосередньо пов'язано з зерновими ресурсами. Для сільських товаровиробників воно є основним джерелом прибутку, що дозволяє забезпечити просте чи розширене відтворення. Виробництвом зерна зайнято біля 70 тисяч підприємств і організацій в усіх сільськогосподарських регіонах України.

Розглядаючи сучасний стан зернового ринку в країнах з розвинутим сільським господарством, можна виділити основні принципи його функціонування: необмежена кількість незалежних учасників ринку; свобода вибору каналів, форм, обсягів реалізації зерна; встановлення ціни на основі попиту і пропозиції з врахуванням державних регулюючих обмежень; вільний рух зерна по території країни; використання кооперації в сфері виробництва, збереження, збуту зерна і продуктів його переробки; формування системи державного регулювання зернового ринку, який визначає ціновий механізм, закупівельні і товарні інвестиції, субсидії і відшкодування частини матеріальних витрат; розвинута інформаційна система, що надає всім суб'єктам ринку об'єктивну інформацію про стан ринкової кон'юнктури.

Проблема економічного росту тісно пов'язана з наявністю ресурсів для розвитку економіки і удосконалення її структури, а найважливішим джерелом ресурсів економічного зростання будь-якої галузі народного господарства виступають інвестиції. Значення цієї категорії віднайшло своє відображення в Законі України "Про інвестиційну діяльність", який визначає загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України.

Відповідно до Закону інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприєм-

ницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [1].

Інвестиційна діяльність у державі є одним з основних напрямків розширення та відтворення основних фондів і виробничих потужностей підприємств на базі науково-технічного прогресу. Інвестиційна діяльність регулюється загальними економічними законами, проте існують обставини, коли держава бере на себе функції регулятора розвитку інвестиційної діяльності, які в аграрному секторі виступають необхідними передумовами стабільного розвитку.

В аграрній сфері інвестування є закономірним процесом прогресивного розвитку продуктивних сил сільського господарства і суміжних сфер агропромислового комплексу, здійснюваним шляхом вкладення коштів і майна у найбільш ефективні виробничі засоби, агропромислові технології, організацію виробництва, професійне становлення працівників, що забезпечує розвиток аграрної економіки, підвищення соціально-економічної ефективності виробництва та нормальні умови життя населення. В сучасних умовах інвестори надають перевагу середньостроковим та короткостроковим інвестиціям, хоча за умов стабільної економіки у розвинених країнах найпривабливішими вважаються саме довгострокові вкладення.

Організація інвестиційної діяльності має розпочинатись з розробки стратегічного плану, орієнтованого на задоволення попиту споживачів, який з'ясовується лише у процесі маркетингових досліджень. З переходом до ринкових відносин необхідно вміло орієнтуватися на ринку сільськогосподарської продукції, ефективно управляти й розпоряджатися виробничими, кадровими та фінансовими ресурсами, запобігати можливому негативно-му впливу навколишнього середовища.

Розглядаючи стан інвестиційних процесів в аграрній сфері, слід відзначити, що сільське господарство, як найважливіша його ланка, в умовах ринкової економіки знаходиться у специфічному становищі, головною складовою процесу відтворення тут є неможливість повною мірою брати участь у конкурентних відносинах вільного ринку. Низькорентабельне сільське господарство, залежить від природних чинників, з чітко вираженою сезонністю, циклічністю, є технологічно відсталим порівняно з іншими галузями економіки. Вкладений в нього капітал відповідно приносить меншу відда-

чу або не приносить прибутку взагалі. Проте рівень виробництва зерна прямо впливає на загальну політичну ситуацію в країні, оскільки від нього залежить забезпечення населення продовольством, а переробні підприємства — сировиною.

Для виходу аграрної сфери з кризового стану потрібно відновити повноцінний інвестиційний процес. З цією метою треба за допомогою прямих і непрямих важелів державного регулювання забезпечити формування достатньо високого рівня інвестицій з власних та залучених коштів. Для цього треба суттєво поліпшити інвестиційний клімат в аграрній сфері, зробити її потенційно привабливою не лише для вітчизняних, а й іноземних інвесторів.

Інвестиції для виробничої і соціальної інфраструктури і гарантування екологічної безпеки необхідно формувати з коштів державного і регіональних бюджетів, залучення комерційних структур до фінансування довготермінових проектів, заощаджень населення тощо. На етапі сталих ринкових відносин, як свідчить практика більшості розвинених країн світу, саме внутрішні фінансові джерела є визначальними у здійсненні інвестиційної діяльності [2].

На сучасному етапі розвитку необхідно усунути головні негативні явища аграрної інвестиційної кризи: відновити механізм простого відтворення основних фондів у сільському господарстві; забезпечити розширене відтворення основних фондів за рахунок амортизаційних відрахувань і прибутків виробників; створити сприятливі умови для залучення в галузь внутрішніх і зовнішніх інвестицій.

Інвестиційна діяльність також може здійснюватись за рахунок бюджетних інвестиційних асигнувань. Традиційно фінансування капітальних вкладень здійснювалось в основному за рахунок бюджетних коштів. Але збільшення дефіциту державного бюджету не дає надії розрахувати на розв'язання інвестиційних проблем за рахунок централізованих джерел фінансування. Можливості бюджетних інвестицій в аграрну сферу в Україні надзвичайно обмежені. Відповідно скорочення інвестицій (особливо на розробку ефективних технологій, прогресивної техніки) збільшує залежність нашої країни від імпорту продуктів харчування, закріплює технологічне відставання від розвинутих країн світу.

Політику інвестицій у вітчизняному агропромисловому секторі потрібно спрямовувати на максимальне збільшення капітало- і ресурсовіддачі в усіх галузях, ліквідацію товарного дефіциту аграрної продукції на споживчому ринку.

Важливою ініціативою уряду щодо стимулювання інвестицій є “Програма розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 рр.”, затверджена постановою КМУ від 28.12.01 р. № 1801, що розроблено відповідно до вимог Указу Президента України “Про заходи щодо збільшення надходжень інвестицій в економіку України” від 22.02.01 р. № 108/2001, де створення позитивного інвестиційного клімату визначено як один із головних пріоритетів як для національної, так і місцевої влади.

Крім ресурсів національних інвесторів, потрібно використати можливості залучення іноземних інвестицій. Основні обсяги інвестицій в Україну надходять з держав, з якими українські підприємства (сільськогосподарські і переробні) мають стабільні міцні зв'язки і в реалізації продукції яких є взаємна зацікавленість.

Стосовно загальної потреби в інвестиціях для економіки країни, які Уряд оцінює в 40-50 млрд. дол. США (повна потреба з урахуванням модернізації виробничо-технічної бази — 200 млрд. дол. США), ці суми незначні. І, на жаль, зовнішні надходження та незначна частка прямих іноземних інвестицій в сільське господарство України, яка коливається в межах 1,8-2,7 % до всіх іноземних інвестицій, на протязі досліджуваного періоду поки що не позначилися на поліпшенні стану економіки аграрного сектору, поліпшенні техніко-технологічного забезпечення аграрних товаровиробників [2]. Отже, основною складовою інвестування в зернопродуктовому під комплексі повинні стати саме вітчизняні інвестиції, за якими, у разі здійснення успішної інвестиційної політики, в Україну прийдуть й іноземні інвестори.

Роль держави у заохоченні інвестування полягає як у створенні загального сприятливого інвестиційного клімату в країні, так і в реалізації системи конкретних заходів щодо стимулювання припливу капіталу і пошук потенційних інвесторів, розробка інвестиційних проектів для всіх регіональних рівнів та удосконалення податкової і митної політики.

Головною ціллю інвестиційної і фінансово-кредитної політики в агропромисловому комплексі є державна підтримка інвестиційних проектів, створення сприятливих умов для розвитку економіки села. Не дивлячись на значні капітальні вкладення, стан економіки сільського господарства поки що не покращується. Це пов'язано з тим, що виділені кошти все-таки недостатні для становлення матеріально-технічної бази і економіки села, а та-

кож з відсутністю чіткого механізму розподілу цих коштів і контролю за їх використанням.

Значний вплив на розвиток інвестиційних процесів у відтворенні основних фондів сільськогосподарських підприємств має амортизаційна політика. Державна політика щодо встановлення методів і норм амортизації має забезпечити прискорений рівень відтворення основних засобів, особливо в аграрному секторі та стимулювати через амортизаційну політику здійснення у цій галузі інвестиційних процесів. На мікрорівні підприємства до процедури формування власної облікової амортизаційної політики мають підходити досить ретельно, відповідально і зважено, оскільки господарствам не один рік доведеться обліковувати свої необоротні матеріальні активи і нараховувати амортизацію згідно з нею, а вона повинна забезпечити процес розширеного відтворення матеріальної основи процесу виробництва — основних засобів.

Співвідношення видів фінансування інвестиційної діяльності (в тому числі співвідношення зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування) формує структуру капіталу підприємства. Фінансова політика кожного підприємства повинна бути спрямована на оптимізацію цього співвідношення та забезпечення раціональної структури капіталу. Враховуючи обмеженість фінансових ресурсів та необхідність подолання подальшого спаду виробництва потрібно ґрунтовно будувати політику формування необхідної фінансової бази інвестування на основі оптимального поєднання використання власних і позикових коштів та залучення капіталу на найвигідніших умовах.

При виборі джерел фінансування інвестиційної діяльності необхідно враховувати декілька основних принципів формування структури капіталу: максимізація рентабельності власного капіталу; обрання найдешевшого способу фінансування; одержання та використання коштів у встановлені терміни; фінансування довгострокових проектів бажано проводити за рахунок залучених коштів; найризикованіші інвестиції необхідно здійснювати за рахунок власних коштів; необхідно дотримуватись збереження достатнього рівня платоспроможності.

Для мобілізації внутрішніх можливостей забезпечення ефективного розвитку галузі та створення умов для залучення інвестицій ззовні необхідно поліпшувати організаційно-економічний механізм інвестиційної діяльності, що включає економічну полі-

тику, організаційно-економічні методи та інструменти активізації інвестиційних процесів, правове, нормативне, методологічне та інформаційне забезпечення, а також порядок здійснення інвестиційної діяльності в галузі на макро- і мікрорівнях.

Одним із напрямків формування джерел кредитних ресурсів може стати агропромислово-фінансова кооперація, яка б полягала в створенні фінансово-кредитних установ (кооперативні банки, кредитні спілки тощо). Становлення і функціонування ринку довгострокових інвестиційних кредитів практично неможливо забезпечити без подолання непрогнозованих інфляційних процесів. Високі темпи інфляції пригнічують інвестиційну активність. Якщо інфляція висока, то в оцінці очікуваного ефекту від інвестицій присутній високий ступінь невизначеності. Тому багато інвестиційних проектів стають надто ризикованими і не здійснюються.

Невід'ємною складовою інвестиційного розширення є постійне залучення нових ефективних факторів виробництва. При цьому конкурентоспроможність капіталу з багатьох аспектів ґрунтується на готовності та спроможності країни до впровадження інновацій. В умовах, коли вартість матеріально-технічних і енергетичних ресурсів значно зросла порівняно з вартістю сільськогосподарської продукції, проблема енерго- та ресурсозбереження стала пріоритетною у зерновиробництві й поставила перед науковцями завдання пошуку шляхів зниження витрат матеріально-технічних та енергетичних ресурсів.

Для створення цивілізованого ринку зерна в Україні доцільно перейти до активного розвитку виробництва. Одним із таких важелів регулювання може стати науково-обґрунтований механізм обліку економічних інтересів у вартості кінцевого продукту. У зернопродуктовому підкомплексі на початковому етапі реформ співвідношення долі прибутку кожного учасника ринку. Такі заходи товаровиробникам — 40-60 %, хлібозаготівельникам і зернопереробним підприємствам — 30-35 %, торгово-посередницьким органам — 10-15 % від загального прибутку. При такому розподілу прибутку буде забезпечена стабільна робота всіх ланок технологічного процесу від виробництва зерна до споживання готового продукту. Такі заходи дозволять безпосередньо стимулювати товаровиробників щодо виробництва зерна, а також спрямовувати спільні зусилля на технічне переоснащення

підприємств, здійснювати технологічний прорив на основі реалізації великих інвестиційних проектів.

Найбільш характерними стадіями інвестиційного процесу мають бути наступні: мотивація інвестиційної діяльності, прогнозування і програмування інвестицій, обґрунтування доцільності інвестицій, страхування інвестицій, державне регулювання інвестиційного процесу, планування інвестицій, проектування і ціноутворення, фінансування інвестиційного процесу, забезпечення матеріально-технічними ресурсами та ефективного використання інвестованого капіталу. Зазначимо, що в сучасних умовах господарювання інвестори прагнуть залучати як можна більшу кількість джерел фінансування з метою зменшення ризику та розділення відповідальності, наслідком чого є диверсифікація та ускладнення структури джерел фінансування інвестиційного процесу.

Активізація інвестування суб'єктів зернового ринку базується на вирішенні загальних економічних проблем у сфері інвестування, інвестиційної політики, розробці інвестиційної стратегії, визначенні її напрямів та створенні сприятливого інвестиційного клімату. Найсуттєвішим фактором інвестиційної діяльності є наявність фінансових ресурсів. Це перша умова формування інвестиційних планів і водночас основне обмеження. З оцінювання обсягів наявних ресурсів починається інвестиційне планування, і за цими ресурсами перевіряється реальність уже розробленої інвестиційної стратегії.

Вважаємо, що стимулювання економічного зростання повинно забезпечуватись за рахунок залучення інвестицій з різних джерел фінансування, при чому провідна роль має належати саме державному регулюванню. Саме інвестиційна сфера повинна вирішити проблему розширеного відтворення, системне загальнодержавне завдання по забезпеченню населення продовольством.

Литература

1. Закон України "Про інвестиційну діяльність" № 1560-ХІІ від 18.09.91р. (із зм.) // www.gada.gov.ua.
2. Державне регулювання АПК: Посібн. / За ред. В. К. Терещенко — К., 2005. — 144 с.
3. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України / П. Т. Саблук, М. І. Кісіль, М. Ю. Коденська та ін.; За ред. М. І. Кісіля, М. Ю. Коденської. — К.: ННЦ ІАЕ, 2005. — 478 с.

4. Кісіль М. І. Тенденції і напрями активізації аграрного інвестиційного процесу // Економіка АПК. — 2002. — № 4.
5. Кірейцев Г. Г. Формування нової системи амортизації в Україні // Облік і фінанси АПК. — 2004. — № 1.

Резюме

В работе определены роль и значение инвестирования в эффективном развитии рынка зерна, вопросы организации инвестиционного обеспечения, охарактеризованы источники привлечения инвестиций, определены пути активизации инвестиционных процессов в зерновом хозяйстве.

Рецензент доктор эконом. наук, профессор О. Ю. Ермаков

УДК 658.286:658.7

И. И. Мельничук

ЛОГИСТИЧЕСКИЙ АУТОСОРИНГ

Экспедитор, как логистическое предприятие, в наши дни выходит далеко за пределы прежней деятельности предприятия по осуществлению грузоперевозок и организации транспортных цепочек. Изучение особенностей становления бизнеса отечественных экспедиторских компаний позволяет выделить четыре основных этапа их развития.

Простейшая форма — агент, транспортный посредник, страховой агент, таможенный брокер — экономически обособленный элемент, выступающий интегратором отдельных интересов грузоотправителя, грузополучателя, транспортных предприятий и предприятий транспортной инфраструктуры.

Транспортно-экспедиторская компания — посредник в транспортных операциях — выполняет одну-две ключевых функции для заказчика (чаще всего, поиск транспорта), не имеет собственного подвижного состава, достаточно легко заменяется другой аналогичной компанией. Она — оператор смешанных перевозок грузов — выполняет основные несвойственные для компании заказчика функции по организации транспортировки, таможенного оформления, погрузочно-разгрузочных работ, хранения грузов. Может располагать собственными производственными мощностями (складскими площадями, автомобилями и т. д.). Является более устойчивой и конкурентоспособной струк-